

1. Answer the following (not more than two sentences) 20
- What does Environment Impact Assessment mean?
 - Define Animal Article.
 - Is Import of Hazardous waste permitted? Explain.
 - Explain 'Precautionary Principle'.
 - Give a brief note on Central Water Laboratory.
 - What is the aim/Object of the Forest Act?
 - How is "Board" defined under the Air Act?
 - Define sustainable Development.
 - What is "Cognizance of offences" under the Environment Protection Act?
 - Define Coastal Regulation Zone?
2. Write short note on the following (any four) 20
- Taj Trapezium case
 - "Hunting" under the Wild Life Protection Act.
 - Eco-Labeling Scheme.
 - Stockholm Conference.
 - Ratlam Municipality v. Vardichand case.
 - Green House Effect.
3. Solve the following (any two) 12
- A Chemical industry was emitting hazardous gases from its chimney since long. No action was initiated against the industry, for flouting the laws:
 - Explain the powers of the Board to give directions for restraining pollution of air under Section 31 A of the Air Act.
 - Explain the powers of the Board to make application to a court.
 - In a locality comprising of residential and educational hubs, the Prestigious elite Patil family decided to organize the wedding ceremonies of their eldest son, in their home and building complex itself. The Celebrations included disco night, dandiya night, Sangeet night etc.
 - Under the Noise Pollution Rules, what are the restrictions on the use of loudspeaker?
 - What is "Day" and "Night" under the Noise Pollution Rules? Would the location of Patil's house fall under the Silence Zone?

(c) A person passing through a Sanctuary along a public highway enters into a Sanctuary with weapons and some explosive chemicals. Soon he leaves a fire burning in the sanctuary in a manner to endanger it.

(i) Give the purpose for which the Wild life Warden can grant permit to enter or reside in a Sanctuary.

(ii) What are the restrictions under the Wild- life Protection Act for causing fire, entry with weapons or explosive substances in a sanctuary.

4. Answer the following (any four)

48

(a) Analyse the salient features of the Wildlife Protection Act.

(b) Discuss the powers of Central Government to take measures to protect and improve the Environment under the Environment Protection Act.

(c) Discuss the constitutional Provisions with respect to environment protection.

(d) Discuss in detail the salient features of the Water Act.

(e) Analyse the salient features of the Air Act.

(f) Explain the meaning and procedure of "Authorisation" under the Hazardous Waste Rules.

१. खालील प्रश्नांची दोन वाक्यात उत्तरे लिहा :-

- (१) पर्यावरणावरील परिणामांचे परिमूल्यन म्हणजे काय?
- (२) 'अॅनिमल आर्टिकल' म्हणजे काय?
- (३) हानिकारक कचऱ्याची आयात करण्यास परवानगी आहे का? खुलासा करा.
- (४) 'सावधानतेचे तत्व' स्पष्ट करा.
- (५) देशीय जल प्रयोगशाळा यावर संक्षिप्त टीप द्या.
- (६) वन कायद्याचा हेतू काय?
- (७) वायु कायद्यांतर्गत 'मंडळ'ची संज्ञा काय?
- (८) शास्वत विकास म्हणजे काय?
- (९) पर्यावरण संरक्षण कायद्यांतर्गत 'गुन्हांची दखल' म्हणजे काय?
- (१०) समुद्र तटीय नियंत्रण क्षेत्र याची व्याख्या सांगा.

२. खालील कोणत्याही ४ ची थोडक्यात उत्तरे लिहा :-

- (अ) ताज ट्रॅपेझियम केस
- (ब) वन्य संरक्षण कायद्यांतर्गत 'शिकार'
- (क) इको-लेबलिंग योजना.
- (ड) स्टॉकहोम परिषद
- (इ) रतलाम महानगर पालिका वि. वर्धचंद
- (फ) हरित गृहाचे परिणाम

३. खालील प्रश्नांमधील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-

- (अ) एका रासायनिक कारखान्याच्या चिमणीतून प्रदीर्घ कालावधीपासून विषारी वायु चिमणीतून बाहेर पडत होता. कायद्याची पायमल्ली केल्याबद्दल त्या कारखान्याविरुद्ध कोणतीही कारवाई करण्यात आली नाही.
- (i) एअर अॅक्टमधील कलम ३१ (अ) प्रमाणे प्रदुषण होऊ नये यासाठी बोर्डाला कोणते दिशा निर्देश देण्याचे अधिकार आहेत?
- (ii) या संबंधी बोर्डाला कोर्टाकडे अर्ज करण्याचे अधिकार कसे बहाल करण्यात आले आहेत?

(ब) निवासी व शैक्षणिक संकुले असलेल्या परिसरात, माननीय प्रसिद्ध पाटील कुटुंबियांनी त्यांच्या मोठ्या मुलाच्या लग्नाचा सोहळा त्यांच्या घरात व निवासी संकुलातच साजरा करण्याचे आयोजले. त्या सोहळ्यात डिस्कोनाईट, दांडियानाईट, संगीत नाईट इ. अंतर्भूत होते.

- (i) ध्वनिक्षेपकाच्या वापरासंबंधाने ध्वनीप्रदूषण नियमानुसार कोणते निर्बंध आहेत?
- (ii) ध्वनीप्रदूषण नियमानुसार 'दिवस' व 'रात्र' म्हणजे काय ? श्री पाटीलाच्या घराचे स्थान शांतता परिक्षेत्रामध्ये मोडते काय ?

(क) अभयारण्याच्या बाजूने जाणाऱ्या महामार्गावरून जाणारा एक इसम काही शास्त्रां व रासायनिक विस्फोटकासह सदर अभयारण्यात प्रवेशला. लगेचच अभयारण्याला धोका उत्पन्न करणारा आगि त्याने तेथे प्रज्वलीत केला.

- (i) मुख्य वनधिकारी अभयारण्यात कोणकोणत्या कारणासाठी प्रवेश करण्यासाठी परवाना देऊ शकतो तो विषद करा.
- (ii) वन्यजीवन संरक्षण कायद्यासाठी अशा प्रकारे शास्त्रां व रासायनिक विस्फोटके घेऊन अभयारण्यात प्रवेश करणे व आगि प्रज्वलीत करून अभयारण्यात धोका उत्पन्न करण्यावर कोणत्या प्रकारचे निर्बंध घातलेले आहेत?

४८

४. खालील कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :-

- (१) वन्य जीव संरक्षण कायद्याची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा ?
- (२) पर्यावरण संरक्षण कायद्याअंतर्गत पर्यावरणाचे संरक्षण करण्यासाठी केंद्र सरकारला कोणते अधिकार आहेत ?
- (३) पर्यावरण संरक्षणासंबंधी असणाऱ्या घटनात्मक तरतुदी कोणत्या ? चर्चा करा.
- (४) जलप्रदूषण कायद्याची ठळक वैशिष्ट्याची तपशीलवार चर्चा करा.
- (५) वायु प्रदूषणाच्या कायद्याची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा ?
- (६) घातक कचरा कायद्याअंतर्गत 'अधिकरिता' याचा अर्थ सांगा व कार्यप्रणाली स्पष्ट करा.